

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.08.1992, sp. zn. 2 Cdo 10/92, ECLI:CZ:NS:1992:2.CDO.10.1992.1

Číslo: 29/1993

Právní věta: Výrok o zrušení práva společného nájmu bytu, určení budoucího nájemce a povinnosti byt vyklidit v závislosti na bytové náhradě je nedělitelný. Jsou-li proto na základě podaného odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně důvody jen pro zrušení pouze některé části výroku rozsudku, je třeba zrušit celý výrok tohoto rozsudku.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 21.08.1992

Spisová značka: 2 Cdo 10/92

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odvolání, Společný nájem bytu

Předpisy: 99/1963 Sb. § 212 40/1964 Sb. § 705
§ 712

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Navrhovatelka se vůči odpůrci domáhala zrušení společného užívaného práva účastníků k družstevnímu bytu o 3 pokojích s příslušenstvím s tím, že výlučnou užívatelkou a členkou družstva se stane navrhovatelka a odpůrce bude povinen byt vyklidit do 15 dnů ode dne, co mu bude přidělen náhradní byt nebo poskytnuto náhradní ubytování.

Okresní soud v Blansku rozsudkem z 10. 9. 1991 zrušil společné užívací právo účastníků k výše označenému bytu, určil výlučným uživatelem a členem družstva odpůrce s tím, že právo navrhovatelky užívat byt zanikne právní mocí rozhodnutí příslušného orgánu o přidělení náhradního bytu nebo ubytování a že navrhovatelka je povinna byt vyklidit do 15 dnů ode dne, kdy jí bude vykonatelným rozhodnutím příslušného orgánu přidělen náhradní byt nebo ubytování. Soud také rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovatelka odvolání, směřující proti výroku, podle něhož uživatelem a členem družstva se stal odpůrce a dále do výroku o její povinnosti byt vyklidit do 15 dnů ode dne přidělení bytu nebo ubytování. V odvolacím řízení navrhovatelka změnila návrh tak, že se domáhala zrušení práva společného nájmu družstevního bytu o 3 pokojích a kuchyni s příslušenstvím s tím, že nájemcem bytu a členem družstva bude nadále navrhovatelka a odpůrce bude povinen se z bytu vystěhovat a byt vyklidit do 15 dnů ode dne, ke kterému bude zajištěno náhradní ubytování.

Krajský soud v Brně rozsudkem z 22. 1. 1992 jednak připustil změnu návrhu, jednak změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že "právo účastníků společného nájmu družstevního bytu zrušil" a "nájemcem bytu jako členem družstva" určil navrhovatelku; ve zbývajících výrocích rozsudek soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu mu věc vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal dovolání odpůrce, a to pouze proti výroku, pokud jím bylo rozhodnuto, že nájemcem bytu jako členem družstva bude nadále navrhovatelka. Důvod dovolání spatřoval v nesprávném právním posouzení [§ 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř.]. Navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o tom, že nájemcem bytu jako členem družstva bude nadále navrhovatelka, zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky zrušil rozsudek odvolacího soudu (s výjimkou výroku o připuštění změny návrhu) a v tomto rozsahu věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Dovolání odpůrce nesměřovalo proti výroku rozsudku odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu účastníků, ale napadalo výrok rozsudku jen pokud jím bylo určeno, že nájemcem bytu jako členem družstva bude navrhovatelka. Tyto výroky však nelze oddělovat a posuzovat je či rozhodovat o nich samostatně.

Z celkového pojetí úpravy zrušení společného nájmu bytu manželů podle ustanovení § 705 odst. 1 a § 705 odst. 2, věta druhá, o.z. a navazujícího ustanovení § 712 odst. 6 o.z., jímž se soud řídí při rozhodování o povinnosti vyklidit byt a o bytové náhradě, vyplývá, že jde o jeden z případů soudních sporů, kdy soud není vázán návrhem účastníků (§ 153 odst. 2 o.s.ř.) a kdy odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, směřující jen do určité části výroku rozsudku ve věci samé, má odkladný účinek i ve vztahu k té části rozsudečného výroku, jež výslovně nebyla odvoláním napadena (§ 206 odst. 2 o.s.ř.), neboť jde o spory, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Uvedená ustanovení vycházejí z potřeby umožnit soudu přizpůsobit rozhodnutí úpravě hmotného práva i v případech, kde by tomu jinak bránily návrhy účastníků, jimiž je soud obecně vázán. V případě podání odvolání směřujícího jen proti části rozsudku soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto podle výše zmíněných ustanovení, je třeba, aby odvolací soud mohl komplexně přezkoumat rozsudek i nad meze odvolacích návrhů, protože z právního předpisu, tj. právě z ustanovení § 705 odst. 1 nebo § 705 odst. 2, věta druhá, a § 712 odst. 6 o.z. vyplývá určitý způsob vypořádání vztahů mezi účastníky [§ 212 odst. 1 písm. d) o.s.ř.]. Je to odůvodněno tím, že soud není vázán návrhem na způsob vypořádání právního vztahu mezi účastníky a může určit nájemcem bytu jiného z účastníků, než je uveden v návrhu, a také může rozhodnout o jiné bytové náhradě, než je navrhována. Rovněž je třeba umožnit zamítnutí návrhu, kdyby v průběhu dalšího řízení vyšly najevo nové skutečnosti, jež by takové rozhodnutí odůvodňovaly, např. kdyby právo společného nájmu účastníků platně nevzniklo. V těchto případech nelze tedy oddělovat jednotlivé části výroku rozsudku a odvolací soud vycházejí z ustanovení § 212 odst. 1 písm. d) o.s.ř. přezkoumá celý výrok napadeného rozsudku.

V daném případě tedy odvolací soud postupoval správně, jestliže přezkoumával rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a zabýval se i částí výroku rozsudku o zrušení práva společného užívání družstevního bytu účastníků, i když navrhovatelka tento výrok výslovně svým odvoláním nenapadla a domáhala se jen změny další části výroku rozsudku soudu prvního stupně.

Z výše uvedených důvodů, s přihlédnutím k ustanovení § 242 odst. 2 písm. d) o.s.ř., i dovolací soud přezkoumal výrok rozsudku odvolacího soudu o zrušení práva společného nájmu bytu účastníků, i když dovolání nesměřovalo proti této části výroku, a také výrok o částečném zrušení rozsudku soudu prvního stupně a vrácení věci k dalšímu řízení. Dovolacímu soudu však při vázanosti rozsahem a

důvody dovolání ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. nepřísluší přezkoumávat správnost rozsudku odvolacího soudu v té části, jíž připustil změnu návrhu, neboť ta má povahu samostatného usnesení soudu nikoli ve věci samé (§ 211 a § 167 odst. 1 o.s.ř.) a dovoláním zůstala nedotčena.

Odvolací soud však pochybil, pokud rozhodl jen o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu a o určení navrhovatelky nájemcem bytu, jako členky družstva, a o ostatní části předmětu řízení, tj. o povinnosti odpůrce byt vyklidit, vázané na bytovou náhradu, rozhodl tak, že ve zbývajících výrocích se rozsudek soudu prvního stupně zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí. Jestliže byly dány důvody k postupu podle ustanovení § 221 odst. 1 písm. a), odst. 2 o.s.ř. ve vztahu k části předmětu řízení, měl odvolací soud zrušit celý rozsudek soudu prvního stupně a v celém rozsahu věc tomuto soudu vrátit.

Uvedené pochybení odvolacího soudu představuje vadu řízení, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé a ke které dovolací soud přihlíží, i když nebyla uplatněna v dovolacím řízení (§ 242 odst. 1, věta druhá, o.s.ř.). Proto byl napadený rozsudek (s výjimkou výroku o připuštění změny návrhu) jako nesprávný zrušen a věc byla vrácena krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, odst. 2, věta druhá, o.s.ř.) a k novému rozhodnutí, aniž se dovolací soud zabýval správností odvolacím soudem zaujatého právního názoru ve věci samé; o celém předmětu řízení bude totiž rozhodováno znovu. V novém rozhodnutí rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení, tedy i dovolacího řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).